

4 วิธี การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ในชุมชนท้องถิ่น

1

การกักเก็บน้ำฝน

ใช้อ่างเก็บน้ำหรือภาชนะอื่นๆ
กักเก็บน้ำฝนเพื่อให้มีน้ำใช้ทั้งชุมชน

2

ปลูก 'พืชใช้น้ำน้อย' หลังฤดูทำนา
ลดความเสี่ยง เสริมรายได้เกษตรกร
เช่น พืชตระกูลถั่ว มะละกอ ฟักทอง
ฟักเขียว ถั่วมั่งกร มะพร้าว มันสำปะหลัง

3

บริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน

ขุดลอกขยายคลองธรรมชาติเดิม
ดักน้ำหลากไว้ส่งตามแนวคลอง
กักเก็บไว้ตามแก้มลิง เพื่อใช้ยามหน้าแล้ง

4

ปลูกฝังการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า

สร้างจิตสำนึกร่วมกันสู่การปฏิบัติเป็นกิจวัตร
ช่วยให้การประหยัดน้ำในชุมชนเป็นรูปธรรม

ที่มา : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โครงการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อบต.อีเซ จ.ศรีสะเกษ
เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน สสส.

ปีนี้ภัยแล้งเริ่มต้นเร็ว และกำลังเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้น ถึงอย่างนั้นความต้องการใช้น้ำ ก็ดูเหมือนจะไม่มีวันน้อยลง หากเราไม่ช่วยกันประหยัด ใช้น้ำอย่างไม่รู้คุณค่าตั้งแต่วันนี้ อาจะถึงวันที่น้ำหมดไปในไม่ช้า แนวทางการจัดการน้ำในชุมชน อย่างยั่งยืนมี ๔ ปัจจัยได้แก่ ๑. การกักเก็บน้ำฝน การใช้อ่างเก็บน้ำหรือภาชนะอื่นๆ กักเก็บน้ำฝน ทำให้มีน้ำใช้ทั้งชุมชน ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องแปลกใหม่อะไรสำหรับคนไทย เรารู้จักการกักเก็บน้ำฝนเพื่อไว้ใช้มาตั้งแต่อดีต ที่สามารถนำมาใช้ในการทำการเกษตร หรืออื่นๆ แต่หากมีการนำมาใช้อาบ ต้มหรือใช้ทำอาหาร จะต้องมีการบำบัดให้ถูกสุขลักษณะก่อนๆ ก่อน เพื่อไม่ให้มีผลต่อ สุขภาพ ๒. ปลุก “พืชใช้น้ำน้อย” หลังฤดูทำนาลด ความเสี่ยง เสริมรายได้เกษตรกร เช่น พืชตระกูลถั่ว มะละกอ ฟักทอง ฟักเขียว แก้วมังกร มะพร้าว มันสำปะหลัง เป็นต้น โดยการปลูกพืชใช้น้ำน้อยช่วยลดปริมาณการใช้น้ำได้ค่อนข้างเมื่อ เทียบกับข้าว ลดความเสี่ยงจากปัญหาขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง พร้อมลด ปัญหาการแย่งชิงน้ำเพื่อการเกษตรด้วยหากปลูกพืชไร ใช้น้ำน้อยสลับกับการปลูกข้าวจะช่วยอนุรักษ์ดิน และน้ำดีกว่าการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ช่วยปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินได้ เช่น เศษซากพืชตระกูลถั่วจะช่วยเพิ่ม อินทรีย์วัตถุให้แกดิน ช่วยปรับ โครงสร้างของดินและลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวได้ ขณะเดียวกันยังช่วยลดวงจรการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว และรักษา ระบบนิเวศในนาข้าวให้สมดุลด้วย ๓.บริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน การจัดการน้ำตั้งแต่ต้นน้ำ เช่น การขุดลอกขยายคลอง ธรรมชาติเดิม เพื่อดักน้ำหลากไหลลงทางน้ำไว้ นำน้ำหลากส่งตามแนวคลอง กักเก็บไว้ตามสระน้ำแก้มลิง หรือบ่อกักเก็บ น้ำเพื่อ สำรองน้ำในชุมชนทำให้มีน้ำใช้ยามหน้าแล้ง และช่วงฝนทิ้งช่วง ๔.ปลูกฝังการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าแก่คนในชุมชน สร้างจิตสำนึกร่วม กันสู่การปฏิบัติเป็นกิจวัตร ปลูกฝังคุณค่าของน้ำตั้งแต่ระดับในโรงเรียนไปจนถึงชุมชน ทำให้เกิดวินัยในการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้การประหยัดน้ำในชุมชนเป็นรูปธรรม “การไม่มองข้ามปัญหา และร่วมกันแก้ไข พัฒนา จากต้นทุนที่มี จะสามารถต่อยอดพัฒนาไปยังด้านอื่นๆ ได้ เปรียบเสมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านเพื่อเติบโต ปัญหาเรื่องน้ำ เป็นหนึ่งใน ปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ปลูกฝังคุณค่าของน้ำ เมื่อมีการจัดการน้ำที่ดี ผู้บริโภคมีจิตสำนึกร่วมรักษา ปัญหาขาดแคลนน้ำก็จะไม่เกิดขึ้น” นอกจากการจัดการน้ำในชุมชน สิ่ง que ทุกคนสามารถร่วมทำไปพร้อมกันได้คือ การช่วยกันประหยัดน้ำในครัวเรือน ดังนั้น เรามาดู ๑๐ วิธี ใช้น้ำที่บ้านอย่างคุ้มค่ากันเถอะ ๑. อาบน้ำ : ฝักบัวสั่นเปลืองน้ำน้อย สุด ใช้น้ำเพียง ๓๐ ลิตร ควรปิดฝักบัวขณะถูสบู่ ๒. โกนหนวด : ใช้กระดาษเช็ดก่อนใช้น้ำล้างอีกครั้ง ๓. แปรงฟัน : แปรงฟัน บ้วนปากโดยใช้แก้ว แทนการปล่อยน้ำไหลจากก๊อก ๔. การใช้ชักโครก : ใช้ถุงบรรจุน้ำใส่ในโถน้ำ ติดตั้งโถปัสสาวะกับโถส้วม แยกกัน ๕. ชักผ้า : ไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ขณะซัก รวบรวมผ้าให้มากพอต่อการซักแต่ละครั้ง ๖. ล้างภาชนะ : ใช้กระดาษเช็ดคราบ สกปรกออกก่อน และล้างพร้อมกัน ๗. ล้างผักผลไม้ : ใช้ภาชนะรองน้ำเท่าที่จำเป็น ล้างเสร็จไปรด ต้นไม้ได้ด้วย ๘. เช็ดพื้น : ใช้ ภาชนะรองน้ำ ชักล้างอุปกรณ์ในภาชนะก่อนเช็ดถู ๙. รดน้ำต้นไม้ : ใช้ฝักบัว หรือสปริงเกอร์ แทนสายยาง และใช้น้ำที่เหลือจาก กิจกรรมอื่นรดต้นไม้ ๑๐. ล้างรถ : ใช้อุปกรณ์ชุบน้ำในภาชนะ เช็ดรถแทนสายยางฉีดน้ำโดยตรง เพราะ “น้ำ” เป็นสิ่งมีค่า มาสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ปลูกฝังคุณค่าน้ำในชุมชน เริ่มต้นที่ตัวเรา สู่การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน